

THEMA

HOE VERWERK JE AL DIE NIEUWE PRIKKELS?

'NAAR DE MIDDELBARE'

EEN FIKSE STAP!

De overgang naar de brugklas is voor alle kinderen een fikse stap.

Voor kinderen met een ontwikkelingsprobleem is het helemaal spannend.

BM inventariseerde de valkuilen mede aan de hand van reeds eerder verschenen artikelen.

TEKST: RENATE VAN DER ZEE

DOSSIER

Van PO naar VO

Het is een enorme verandering in het leven van ieder kind: de overgang van de lagere school naar de middelbare school. Maar voor kinderen met een ontwikkelingsprobleem is het helemaal spannend. Voor hen zijn de veranderingen heel groot.

Kinderen met autisme, maar ook die met ADHD, kunnen er bijvoorbeeld erg tegenop zien om hun veilige basisschool te verlaten. Zij hechten nu eenmaal aan regelmaat en vaste routines en hebben vaak al moeite met kleine veranderingen. Op de basisschool hadden ze één leerkracht en dat gaf hen zekerheid.

Van lokaal wisselen... lastig voor jongere met ASS

Vaak was het toen al niet makkelijk als er opeens een inval-leerkracht voor de klas stond. Maar op de middelbare school krijgen ze te maken met allerlei verschillende leraren, met ieder een eigen onderwijsstijl.

Ze krijgen ook te maken met een hele klas vol leerlingen die ze nog niet kennen - terwijl sociale vaardigheden niet hun sterkste punt zijn. En wat het nog lastiger maakt, is dat hun medeleerlingen pubers zijn, die anders kunnen reageren dan basisschoolleerlingen: ze vertonen vaak onvoorspelbaar gedrag. Het is voor veel 'gewone' kinderen al niet makkelijk hun weg daarin te vinden, maar voor kinderen met autisme is het nog moeilijker.

Een kind met ADHD vaart, net als een kind met autisme, wel bij structuur. Die is er op de basisschool. De juf kent het kind door en door, en weet hoe ze het beste met de stuiterbal van de klas moet omgaan. Maar op de middelbare school krijgt die stuiterbal te maken met leraren die hem nog moeten leren kennen.

Wat de middelbare school specifiek voor kinderen met ADHD tot een ingewikkelde omgeving maakt, is dat ze veel meer kansen krijgen om achter hun impulsen aan te gaan.

Ze gaan immers van lokaal naar lokaal en hun omgeving verandert voortdurend.

TAKEN INGEWIKKELDER

Op de middelbare school zijn de taken die de kinderen krijgen ingewikkelder. Dat is beslist een uitdaging voor de leerlingen die zich minder goed kunnen concentreren. Het kan voor ADHD'ers al een hele opgave zijn om elke dag de juiste boeken bij zich te hebben. Het is ook een hele opgave om tijdens de les met een ingewikkelde taak aan de gang te gaan als je snel bent afgeleid en voortdurend aan andere dingen denkt. En dan nog iets anders: deze brugklassers komen terecht in een voor hen totaal nieuw gebouw. Sommige kinderen met autisme en ADHD zijn overgevoelig voor zintuiglijke prikkels. Als het in de gangen van hun nieuwe school bijvoorbeeld erg galmt of er zijn oude TL-buizen die voortdurend knipperen, dan kan hen dat een onveilig of onbehaaglijk gevoel geven. Meer algemeen gesproken: op een middelbare school

komen allerlei nieuwe prikkels op je af. En ga daar maar eens mee dealen als je het al moeilijk vindt om basisschool-prikkels te verwerken. Dan is er ook nog het huiswerk. Kinderen met een ontwikkelingsstoornis vinden het vaak niet gemakkelijk om goed bij te houden wat er aan huiswerk wordt opgegeven in de klas. Maar er wordt ook van hen verwacht dat ze kunnen plannen en dat ze in de gaten houden wanneer ze bijvoorbeeld moeten beginnen met leren voor die aardrijkskunderepetitie. Ouders vragen zich terecht af: als mijn kind zoveel moeite heeft met plannen, gaat het dan wel lukken met al dat huiswerk? Verliest hij het overzicht niet?

ZELFSTANDIGHEID VERWACHT

De middelbare school verwacht van leerlingen meer zelfstandigheid. Het is niet eenvoudig om daar meteen goed in mee te gaan als je een ontwikkelingsstoornis hebt. De andere manier van werken op de middelbare school kan dit soort kinderen voor vraagstukken stellen waar ze echt mee kunnen zitten. Vragen als: *Hoe pak ik elke ochtend mijn tas goed in? Hoe vind ik*

snel de weg in het schoolgebouw? Hoe kom ik van het ene lokaal naar het andere? Hoe werkt een kluisje?

Het lijken eenvoudige vragen, maar voor deze kinderen gaat het allemaal niet vanzelf. Ze kunnen zich van tevoren soms moeilijk een beeld vormen van wat er op de middelbare school van hen zal worden gevraagd. Ze overzien het allemaal minder goed dan kinderen zonder diagnose. Grip krijgen op de veranderingen is voor hen belangrijk, willen ze erop kunnen vertrouwen dat het allemaal gaat lukken. Ook over het sociale aspect van het naar

de middelbare school gaan, maken ouders van kinderen met een diagnose zich vaak zorgen en dat is niet onterecht. Het is voor deze kinderen niet altijd

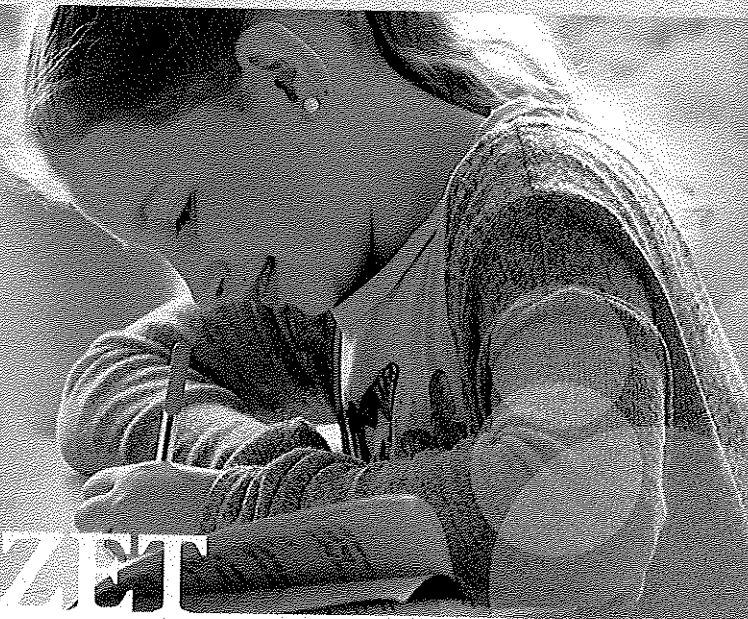
De juiste boeken bij je hebben... lastig voor kind met ADHD

makkelijk contact te leggen. Omgaan met kritiek en met situaties waarin je niet wordt begrepen, kan een behoorlijke uitdaging zijn. >

DOSSIER

Van PO naar VO

VOORTGEZET ONDERWIJS

Ouders vragen zich af: zal mijn zoon met autisme zich wel kunnen handhaven te midden van stevig puberende middelbare scholieren? Misschien krijgt hij wel te maken met pesten. Zal de school daar voldoende aandacht voor hebben? Zullen de docenten rekening houden met het feit dat mijn dochter ADHD heeft, weten ze wel goed genoeg wat die stoornis inhoudt? Nieuwe leerkrachten, nieuwe mede-leerlingen, een nieuw, soms veel groter gebouw, zelf naar school fietsen, bergen huiswerk, meer verantwoordelijkheid. Het zijn allemaal fikse

Juf op basisschool kent stuiterbal door en door

veranderingen. Het gevolg is dat kinderen met een diagnose het gevoel krijgen opeens mindér houvast te hebben. En dat kan ontregelend werken.

INTENSIEVE BEGELEIDING

De overgang van de basisschool naar de middelbare school is dan ook voor behandelaars een herkenbaar moment waarop kinderen met een stoornis opnieuw in de problemen kunnen komen. Sommige kinderen kunnen zelfs nieuwe klachten ontwikkelen. Ze kunnen angstig worden, zich terugtrekken, niet meer naar school willen. Ze kunnen ook lichamelijke klachten krijgen, zoals hoofdpijn en buikpijn. Ze kunnen drukker worden dan ze al waren. En als er erg veel dingen misgaan op de nieuwe school en ze veel faal-ervaringen krijgen, kunnen ze zelfs depressief worden.

Een ander punt is dat sommige kinderen op de middelbare school opeens geen medicatie meer willen slikken omdat ze zich ervoor schamen.

Het is dus uitermate belangrijk om een kind met een diagnose dat naar de middelbare school gaat, niet zomaar een sprong in het diepe te laten maken. Maar er is ook geen reden om je overdreven zorgen te maken. Met de juiste aandacht hoeft het helemaal niet verkeerd te gaan. Jeugdpsychiater Catrien Reichart schat dat het bij tien tot twintig procent van de kinderen met een stoornis misgaat. Met de overgrote meerderheid van die kinderen gaat het dus goed. Als je als ouder je kind intensief begeleidt en de nieuwe school goed op de hoogte brengt van wat er met je kind aan de hand is, dan zou het weleens heel erg kunnen meevallen. ◀